

Om våld i nära relationer

Av diakon Göran Fäldt

Ordförande i Katolska utskottet för äktenskap och familj

En kommission bestående av kvinnor i samverkan med biskopskonferenserna i England och Wales har 2020 kunnat sammanställa tillgängliga fakta i syftet att förstå och förhoppningsvis medvetandegöra de gifta paren om de risker för våld som tycks vara inskrivna i människans natur. Det är ett arbete och en resursbank vi i de katolska stiftsorganen försöker använda oss av som en del i evangelisationsarbetet, som biskop Anders förnyat och stöder.

Arvsynden och samvetsrannsakan

Att hänvisa till arvsyndens spår i det mänskliga förnuftet kan bara vara fruktbarande om det också hänvisar vidare till samvetsrannsakan. Samvetet är människans "adelsmärke" men för att kunna ta dess frihet på allvar behöver man gå till kristendomens källor, bönen och Skriften. Här finns alltid hopp och förtröstan att hämta. De som vill hjälpa till och stå par till tjänst har då själva ett starkt behov att studera frågorna i grunden.

I Sverige har ganska nyligen en större faktabas getts ut i bokform med samma syfte att medvetandegöra paren och frivilligorganisationer och sociala myndigheter om den allvarliga och ofta besinningslösa våldsutvecklingen i parrelationerna: Eveliina Sinisalo, Linn Moser Hällen, Våld i nära relationer: socialt arbete i forskning, teori och praktik, Liber 2018.

Amoris Laetitia

Påve Franciskus säger i sin apostoliska uppmaning Amoris Laetitia att "Det är viktigt att förkasta varje form av sexuell underkastelse. Därför måste man undvika alla olämpliga tolkningar av texten i Efesierbrevet där Paulus uppmanar kvinnorna "Foga er efter era män" (Ef. 5:22) (...). I äktenskapet får detta ömsesidiga "underordnande" en speciell betydelse och kan förstås som en ömsesidig tillhörighet som man har valt av egen vilja och som präglas av trohet, respekt och uppmärksamhet" (§156). Man kan alltså förstå det så att dominans och auktoritärt beteende som leder till den andra partens "underkastelse" är områden i mänskligt samliv som måste definieras som underliggande faror som kan bryta ut i våld. Ömsesidigheten och respekten måste vara levande inslag i det gemensamma livet.

Man kan i ett pastoralt arbete – liksom i den personliga samvetsrannsakan – försöka urskilja vissa tecken på de vanligaste tendenserna till våld. Det är bra att lyssna till vad Kyrkan säger. Hon är ju vår Moder.

Varningssignalerna

Kyrkan varnar i sin förkunnelse för alla tecken på våld eftersom våldet strider mot det kristna levnadssättet. Hon pekar på det levande samvetets betydelse. Vi har ansvar.

Hur uppstår våld?

Våld mellan man och kvinna i äktenskapet, eller mellan föräldrar och barn, har alltid en första bakgrund. En liten kris leder till en konflikt och konflikten till våld. En person med auktoritär karaktär har svårt med det komplexa hos andra. Den viktiga komplementariteten i äktenskapet erkänns bara halvhjärtat. Bråk är att vänta. På längre sikt är också en typiskt auktoritär föräldrastil förkastlig eftersom den syftar till att "påverka" utan att "fostra". Föräldrar ska naturligtvis utnyttja sin föräldraauktoritet men med förståelse och insikt i barns utveckling till fria människor. Den auktoritära stilen är okänslig och i grunden osocial. Många olyckliga liv har här sin förklaring.

Våldets natur

Våld känns. Våld är alltid något förskräckligt och oacceptabelt. Det gör ont. Både för den som utsätts och för den som utsätter någon för ont våld.

Man kan försöka identifiera våldets egen natur och ta ett nytt grepp om det. Det finns våld i relationer som hålls hemliga, det finns fysiskt eller andligt våld som inte går att hemlighålla. Det syns och det märks. Det finns våld som bryter ut i brottsliga gärningar som leder till åtal och straff enligt samhällets lagar.

Man kan reflektera mer över problemet och försöka öka sin självkänedom. Kan man hjälpa andra kommer man också att stärka sig själv och uppnå en större mognad – den som alltid krävs för att uppnå den kristna fullkomligheten och ta emot Guds nåd till vishet. Allt som varit fel och orätt kan bli rätt och gott igen!

Omvändelsens natur

I Kyrkan måste våldet leda till besinning, bekännelse, bön om förlåtelse, bikt och försoning mellan parterna. Frågan är, räcker det? I varje fall av våld lever minnet kvar som svåra sår som tar lång tid att läka. Vad kan man göra, vad bör man göra? Att säga nej till sitt eget våld är ett hårt arbete. Det är tungt att gå till botten med sig själv. "Det är inte de friska som behöver läkare, utan de sjuka", säger Jesus. De som utövar våld behöver hjälp! Tungt, ja! Men nödvändigt. "Jag vill bli frisk", ropar själen.

Våldet ger ringar på vattnet

Våld kan sprida sig. Våld kan vara ont förtal. Våldets karaktär är att det nästan alltid är okontrollerbart och att upplevelserna påverkar hela omgivningen, inte minst barn om det finns barn i äktenskapet. Också anhöriga och vänner påverkas. Att begränsa våldet är viktigt som första allvarliga försök men oftast inte tillräckligt. Det svåraste är att förstå tungans onda makt. Det allra svåraste att omvända är tankarna.

Friden och försoningen i nära relationer

Ska man tala ut om våld i nära relationer? Ska man söka professionell hjälp? Man behöver verkligen kloketens och rättvisans dygder inför sådana beslut. Har de gått förlorade måste man försöka återvinna dem.

Man kan genom trons stora gåva få hjälp att förvandla våldet i nära relationer till fridens och försoningens band, som S:t Paulus säger:

”Sträva efter att med friden som band bevara den andliga enheten: en enda kropp och en enda ande, liksom ni en gång kallades till ett och samma hopp. En är Herren, en är tron, ett är dopet, en är Gud och allas genom fader, han som står över allting, verkar genom allt och finns i allt”. (Ef. 4:3 - 6).